

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

9 Vtrùm liceat mutuare cum pacto vt mihi vel alteri officium vel beneficium conferas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

minum, vt quando deserit meam apothecam frequentare, cogatur reddere mutuum?

57 *Scaturire terminum mutui.*
 Respondeo cum Angelo, Gabriele & Adriano locis citatis, affirmatiue. quia quilibet mutuans potest constituere terminum, quem voluerit, præsertim si alterum non obliget lege iustitiæ ad id, quod solum lege gratitudinis facere tenebatur, v.g. vt apothecam frequentet. potest tamen illum obligare lege iustitiæ ad reddendum mutuum, quando illud, quod ex gratitudine faciebat, facere deserit. vt si tibi mutuum 100. toto eodem tempore, quo meam apothecam frequentabis; ita vt cogaris restituere, quando illam deserueris. possum enim meum beneficium desinere, quando tu delinnes tuum.

58 *Obligatio in posterum.*
 Sed difficultas est, Vtrum mutuans possit mutuatario imponere obligationem ciuilem ad ista rependenda in posterum, quando absque notabili suo incommodo poterit. Plerique DD. sentiunt id esse vsuram. indicat D. Thomas supra, Anton. p. 2. titulo 1. cap. 7. §. 8. Gabriel supra, Sotus l. 6. q. 1. art. 2. Caietanus in Summa v. Usura exterior, casu 8. Probat, quia ista obligatio est pretio æstimabilis; vnde mutuans ex vi mutui lucratur aliquid supra sortem pretio æstimabile: atqui hoc est vsura. Hinc inferunt DD. mutuantem teneri relaxare illam obligationem, & compensare pecunia arbitrio prudentis, non tamen teneri ad restitutionem eoram quæ sic lucratus est; vt si mutuatarius multa ab ipso emit eo pretio, quo apud alios emere debuisset: vel si ea occasione multi alij ad ipsius officinam confluerint, qua inre falluntur quidam, dum putant ea pauperibus eroganda. Hæc sententia est tenenda in praxi, præterquam quod purem non esse necessarium, vt obligatio illa pecuniâ compensetur, si nullum ex ea damnum est secutum. quia iniuria nuda non æstimatur pecuniâ, vt ostensum est cap. 11. dub. 16. & cap. 9. dub. 23.

59
 Contraria tamen quibusdam videtur non improbabilis, quam apertè tenet Adrianus supra, §. Sed contra, cum ait, licere mutuando pacisci, & inducere obligationem ciuilem, si per illud pactum ad nihil aliud obligetur, quam ad quod prius erat obligatus naturaliter. Idem tenet D. Anton. sup. §. 10. de eo, qui mutat rustico, cum pacto vt colat iusto pretio ipsius agrum, idq; probat ex Gregorio Arimineni. Probari potest Primò, Quia non videtur esse notabile onus, quod obliges te obligatione ciuili ad illud, ad quod iam obligatus eras obligatione naturali ex gratitudine, ita vt sine ingratitudine non posses recusare. Secundò, Amicitie officium, quod præstatur mutuando, videtur mereri, vt mutuatarius se obliget ad gratificandum, quando locus & tempus id postulabunt: ergo talem obligationem seu promissionem exigere, non est quidquam exigere extra debitum amicitie & gratitudinis. Tertio, Sicut ille se obligat ciuilitè ad rependendum beneficium, v.g. ad molendum in mola mutuantis, ita vicissim, mutuans se ciuilitè obligat ad non repetendam sortem vsque ad certum terminum; non tamen ad hoc tenebatur; cur ergo illa obligatio nõ poterit pro hac exigi? Quarto, Si tibi debeam 2000. in fine huius anni soluenda, possum nunc tibi offerre 1000. cum pacto, vt alia 1000. non soluam ante biennium; vt Doctores fatentur. atqui hoc est dare nunc mutuum implicitum cum pacto vt vicissim implicitè remittes in fine anni. Quintò, Licetum est mutuare

ca lege, vt mox vicissim aliam speciem remittes. atqui hoc non est minus graue quam obligatio ciuili mutuandi in posterum, quando obligatio id postulat. imò multi mallent hanc obligationem, quam mutuare statim; quia incertum est an alter indigebit; & non teneris nisi commodè possis. Denique quando quis tenetur ex charitate aliquid facere, licitum est ei mutuare cum pacto imponente obligationem ciuilem, vt id faciat, v.g. vt medicus mihi vel alteri in necessitate constituto curationem iusto pretio adhibeat, vt aduocatus patrocinium necessarium præstet; vt docet Medina, de vsura quaest. 4. ergo etiam quando tenetur ex gratitudine. vtrouque enim supra obligationem naturalem imponitur obligatio ciuili. Fateor tamen, non esse omnino eandem in hisce duobus rationem. Neque huic sententiæ obstare videtur D. Thomas, quia loquitur de obligatione absoluta ad vicissim mutuandum quouis euentu, quo alter indigebit. quod posset cedere in magnum damnum, eodem modo intelligendi reliqui DD. Hæc autem sententia loquitur de obligatione conditionata, nempe si commodè possit. Verum sententia prior est tenenda; nisi eo euentu, quo onus carendi pecunia tanto tempore, parcenteretur isti obligationi ciuili: licitum enim est pars onus exigere. vnde etiam pro obligatione ciuili, quam subeo, dum tibi mutuum promitto (vt fit inter mercatores) possum vicissim parem a te obligationem exigere. etsi enim pro actu mutuandi non possit exigi obligatio ad aliquid reddendum vltra sortem; pro obligatione tamen mutuandi possum vicissim exigere obligationem. Hinc ad prædicta argumenta responderis: debet enim esse onerum paritas, vt iusta sit conuentio.

DUBITATIO IX.

Vtrum liceat mutuare cum pacto, vt mihi vel alteri officium vel beneficium conferas.

Petrus Nauarra lib. 3. c. 2. num. 267. & Adrianus supra, §. Ex his suboritur. distinguunt, si officium sit saculare, & fructus non excedant operas, non esse vsuram cum tali pacto mutuare vt statim conferatur. secus verò si fructus excedant. Verum

62
 Respondeo, & Dico Primò, Siue fructus excedant operas, siue non excedant; si officium sit tale, vt ex amicitia benè idoneis conferri soleat, non esse vsuram mutuare cum pacto, vt tale officium conferatur, modò illud pactum sit tantum amicitie. Idem dicendum, si agatur de collatione in futurum, vt patet ex dictis dubit. 6. & 7. sola enim obligatio iustitiæ ad aliquid supra sortem reddendam repugnat mutuo: non autem obligatio amicitie vel gratitudinis. quòd si ille non conferat ex amicitia, sed veluti coactus ex obligatione sibi imposta pactione mutui, collatio non est valida. vnde qui sic accepit, non potest retinere; vt docet D. Thomas Opusculo ad Ducissam Brandenburgiæ: quia nullo titulo possidet. non enim titulo liberalis collationis, vt suppono; nec etiam titulo mutui, quia ex isto titulo non debetur aliquid vltra sortem. si tamen præsumeretur collator

tor nolle illum obligare ad relinquendum officium, vt regulariter fit, possit retinere.

63 Dico Secundò, Si autem illud pactum sit iustitia, erit vsura. ita expressè docet D. Thomas Opuscul. cit. ratio est, quia exigitur aliquid supra sortem tamquam ex iustitia debitum, ratione mutui.

64 Dico Tertio, Si mutues alteri cum pacto vt conferat beneficium Ecclesiasticum, siue in presententi, siue tempore futuro, partim est vsura, partim simonia: modò illud pactum sit iustitia; se- cùs si amicitia. *Quòd sit vsura, probatur, quia supra sortem exigit obligationem iustitie, quam alter libens pretio redimeret; nam hæc obligatio admittit ei libertatem alteri gratificandi, quæ libertas pretio est æstimabilis. Quòd etiam sit simonia, probatur, quia datur temporale pro spiritali.*

65 Dices, Illud temporale non est pretio æstimabile, quia mutuatio non est pretio æstimabilis, cum nullum pretium pro ea liceat accipere, vt quæ omnino gratis sit præstanda: ergo non est simonia, etiam si fiat pro beneficio vel beneficij collatione, præsentatione, electione, &c.

Resp. Etsi non sit pretio æstimabilis, est tamen quid merè temporale; ac proinde non potest dari vel permutari cum spiritali: non enim minor fit iniuria rei spiritali si commutetur cum re temporali, quæ pretio non est digna, quàm quæ est digna: sed potius maior. quòd si pactum sit solum amicitia, nec erit vsura, vt patet ex dictis, nec simonia; quia simonia requirit obligationem iustitia, vt infra dicitur.

66 Aduerte tamen, in praxi non esse facilè concedendum pactum amicitia in huiusmodi; nam facilè sic palliaretur vsura & simonia. vnde in foro externo condemnarentur huiusmodi pactiones tamquam vsuraria vel simoniaca.

67 Ex superioribus Dubitat. satis constat, nihil posse exigi ratione ipsius mutuationis, supra sortem. Sed quia mutuationi multi alij tituli possunt esse connexi, videndum est, vtrum ratione horum possit aliquid exigi. Præcipui sunt isti. Primò, Damnum inde emergens. Secundò, Lucrum inde cessans. Tertio, Periculum sortis & molestiarum in ea recuperanda. Quarto, Carentia pecuniæ vel obligatio non repetendi pecuniam ante certum tempus. Quintò, Pœna conuentionalis.

DUBITATIO X.

Vtrum ratione damni emergentis ex mutuo possit mutuator aliquid supra sortem exigere.

68 **N**Otandum est, *damnum emergens & lucrum cessans communiter vocari Interesse. Damnum emergens* dicitur, quando quis detrimentum patitur in rebus quas habet, vel quæ ipsi debentur: vt cum quis ratione mutui, quod alteri præstitit, cogitur ipse pecuniam fænorii accipere, & vsuram soluere, vel res suas minoris iusto vendere, &c. *Lucrum cessans* dicitur, quando quis impeditur ab aliquo bono consequendo, seu à lucro, quod illi non erat debitum. His positis, Scotus in 4. d. 15. q. 2. §. De tertio, sentit esse illicitum exigere aliquid ratione *damni emergentis*. ratio ipsius est, quia lex diuina præcipit vt nihil exigatur supra

sortem: quod si quis ex mutuo (inquit) meruit dam- nificari, reseruet pecuniam suam, quia non cogitur facere misericordiam. Sed contrarium tenendum cum ceteris Doctoribus.

Resp. igitur & Dico Primò, Quando mutuatarius est in mora; si inde damnum aliquod eueniat mutuanti; tenetur mutuatarius ad illius compensationem. dicitur autem mutuatarius & quiuis alius debitor esse in mora, dum elapso iam ter- mino non soluit, cum tamen possit; aduertens explicitè vel implicite creditorem sibi velle solui. Neque necesse est vt creditor eum interpellet de solutione: quia ipsa dies satis interpellat, virtute pacti ab initio conuenti. quòd igitur teneatur de damno hinc emerfo, Patet Primò, quia per omif- sionem solutionis, est causa damni. quare cum hæc omifio sit contra iustitiam, etiam erit causa damni contra iustitiam; ac proinde tenebitur ad compensationem. Secundò, Quando in contra- ctibus constituitur terminus solutionis vel rei ex- hibendæ, inicitur tacitum pactum, vt non soluens teneatur ad interesse, defectu solutionis obue- niens, vt colligitur ex L. 2. §. Nò vique, & §. Nunc de officio. & L. 4. 7. de eo, quod certo loco dari oportet. Hoc tamen intelligendum est, nisi abs- que omni culpa sua redditus sit impotens solu- tionis; vt si incendio res eius sint absumptæ, si ipse abreptus sit in captiuitatem; vel incidit in tan- tam paupertatem, vt non possit soluere, quin se- coniciat in extremam vel grauem necessitatem. His enim casibus non videtur obligandus ad in- teresse, nam præter quàm quòd omni culpa vacet tunc non soluere; non videtur etiam tacitum illud pactum se ad hos casus extendere, eò quòd hoc sit nimis durum, & moribus hominum non receptum. Secùs verò est, si potest soluere, quamuis non sine magno detrimento rei familiaris: tunc enim vel tenetur soluere ad diem constitutum, vel certè in animo esse paratus compensare interesse. vide supra cap. 16. dubit. 1.

Aduerte tamen, si bona fide putaret creditorem consentire in dilationem, non conferetur esse in mora, nec teneatur in foro conscientia ad restitu- tionem damni; nisi antea de eo esset conuentum. de quo plura supra cap. 7. n. 37. & seq.

Dico Secundò, Licitum etiam est à principio pacifici de aliqua pecunia ultra sortem reddenda, vel ratione periculi damni ex mutuatione impen- dentis, etiam ante terminum & moram mutua- tarij; vel ratione ipsius damni, si quod euenierit. D. Thomas art. 2. ad 1. & alij. ratio est; quia illa pecunia, quæ mihi necessaria est ad aliquod dam- num impediendum, non solum mihi valet quantum ipsa nudè considerata æstimatur; sed etiam quanti est carere tali damno. non enim tantummodo æstimatur res secundum seipsam, sed etiam qua- tenus domino est causa certi boni consequendi, vel mali vitandi. vnde licitè potest vendi pluris quàm per se valet, cum in ipsa illud etiam com- modum vendi censeatur. Confirmatur; quia nulla æquitas postulat vt quis ex beneficio mutui dam- num reportet: ergo damnum illud, & periculum illius à mutuantæ æstimari potest.

Requiruntur tamen ad hoc tres conditiones. Prima est, Vt mutuum sit causa damni, sine qua non eueniret; vt si per mutuum efficeris im- potens illius impediendi. Secunda, Vt mutua- tarius illius damni admonetas, ne illum decipias: nam

64 Si pro be- neficio, est simonia & vsura.

67 Varij tituli mutuan- tium.

Lucrum cessans.

69

Esse in tu- ra.

70

Si absque culpa red- ditus im- potens.

71

72

Potest à principio pacifica.

73

Tres con- ditiones necessariz.